

Gunnar Ekelöfs

Sv. Dagbl.
16/5-88

kreativitet

JAG BLEV FÖRSKRÄCKT när jag läste Reidar Ekners bidrag till vårt samtal om rus och inspiration i Svenska Dagbladet den 5 maj. Om man kan läsa mitt ursprungliga bidrag av den 11 april som om jag ville ge det falska intrycket av att ha stått på förtrolig fot med Gunnar Ekelöf har jag uttryckt mig illa.

Det är sant att jag träffade honom rätt så ofta i början av sextiotalet, men det berodde på att han var mycket god vän med två av mina goda vänner, den gamle diplomaten och musikmecenaten Joen Lagerberg och min dåvarande chef, Daniel Hjorth. (Det var Daniel Hjorth som lyckades locka fram det så länge utlovade manuskriptet till "En Mölnaelegi".) Att jag satt med i sådana samtal i en förvänande utsträckning framgår av mina dagböcker. Det var roligt och lärorikt. Men förtroliga blev vi aldrig. Det blir sällan poeter. Och om hans privata liv vet jag ytterst litet.

Den bild Reidar Ekner vill teckna av Gunnar Ekelöfs förhållande till vinet är säkert mycket mer nyanserad och fullständig än min. Ekelöf försummade sällan att titta in till mig och Daniel på BLM under sina ganska ofta återkommande förlagsbesök, och då var han verkligen som Reidar Ekner beskriver det en professionell författare och något av en affärsman med klart huvud och snabb blick för sina intressen. Samma saklighet och välförstådda egenintresse visar han också i de brev till Joen Lagerberg som jag har bevarat. Det handlar väldigt mycket om stipendier som han vill ha och priser som han förargar sig över att ännu inte ha fått. Att han bjöd mig och Madeleine till Sigtuna en höstdag i början av sextiotalet var inte heller på vår enträgna

begäran: det ingick i en med Gunnar Tideström noga genomtelefonerad plan att få Madeleine Gustafsson att skriva en avhandling om "Sent på jordens" tillblivelseprocess. Jag säger inte detta i klandrande syfte. Vi har alla i yrket rätt att arbeta för våra produkter, och det var naturligtvis en plan som kunde ha resulterat i något mycket intressant. Nu skulle det dröja ända fram till Anders Olssons "Ekelöfs nej" innan vi fick den första riktiga Ekelöfsstudien.

MEN DET ÄR naturligtvis också något av en alldeles viktorsiansk och en alldeles onödig pryddhet när Reidar Ekner försöker framställa en man som tidvis faktiskt var tvungen att söka medicinsk hjälp efter intensiva perioder som, inte en missbrukare, utan en enkel brukare av alkohol, en konsument. Det är nog ändå ett måttlighetsbegrepp som skulle få en David Ingvar att hoppa upp i taket.

Jag kan absolut inte se att vi kastar någon slags skugga över en stor mans minne genom att säga detta. Hans verk finns ju där och visar att han segrade över alla möjliga destruktiva och hämmande krafter i sitt liv. Reidar Ekner framstår här lika guvernantartad som de 1800-talsbiografer som alltid försökte komma undan Mozarts Beslebrev för att slippa tala om den enorma och mycket bisarra analysfixering som troligen har något mycket viktigt att säga om hans - ojämförliga - skapelseprocess, som än i dag ligger en bra bit under horisonten.

Det som Thomas Mann sade i sitt berömda Princetonföredrag om "Der Zauberberg", att det alltid är mycket förvirrande och ibland generande att gå till omständigheterna kring ett stort konstverks födelse, har jag aldrig

tröttnat på att tänka på. Men därifrån skall man naturligtvis inte gå direkt till den andra ytterligheten. Det går inte att supahop en "Diwan över Fursten av Emgion". Om det vore så lätt vore Mariakliniken ett Alexandria eller Aten. Något så dumt har heller ingen i detta samtal hävdad. JAG FÖRDE IN Gunnar Ekelöf i mitt ursprungliga resonemang därför att hela hans poetiska profil stämde så bra in på den hypotes jag ville lansera - nämligen att alkoholen inte alls kommer in i en diktares liv som en stimulans utan som ett artificiellt medel att skydda sig mot de jaghotande krafter som finns i den kreativa processen, och som växer med åren. Av de olika samtalsdeltagarna är det underligt nog dock bara Sven Delblanc som har läst min text ordentligt nog att se dess förslag.

Ekelöf med sin alltid närvarande och ytterst distinkt formulerade fasa för den gestaltlösa mobben av inre impulser ("En värld är varje människa") och dess förmåga att till synes hota jaget med utplåning ("I verklighet är du ingen") överensstämmer i eminent utsträckning med den kreativa situation jag ville antyda.

Hos Rilke blir denna tilltagande identitetsförlust klarast. Men på ett sätt som är typiskt för problemets svårighetsgrad sviker Rilke hela hypotesen genom att vara försiktig med det vin han själv med stort besvär lät lokala arbetare odla åt sig de sista åren på Château Muzot.

Tidigare inlägg: Lars Gustafsson (11/4), David H Ingvar (22/4), Sven Delblanc, Karl-Erik Welin (27/4), Mats Gellerfelt (2/5), Reidar Ekner (5/5) och Germund Michanek (9/5).